WASHINGTON D.C.

І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. з Ню Йорку: BArcly 7-4125

РІК LXVI. Ч. 131. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 10-го ЛИПНЯ 1959 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, JULY 10, 1959 No. 131. VOL. LXVI.

СЕНАТ ЗАТВЕРДИВ ПРОГРАМУ ДОПОМОГИ ДЛЯ ЗАКОРДОНУ В СУМІ 3.5 БІЛЬЙОНА

Вашингтон. — Після шести днів затяжних політичних дебат і дискусій Сенат затвердив в середу дня 8 липня ц. р. 65 голосами проти 26 законопроєкт про програму закордонної допомоги. Зменшення закордонної допомоги до суми 3,543,320,000 долярів призвело до гострої дискусії між през. Айзенгавером і демократами в Конґресі в справі встановлення причин драстичного зменшення сум запропонованих урядом для різних ділянок закордонної допомоги. На своїй пресовій конференції, відбутій цього ж дня в Білому Домі, през. Айзенгавер заявив, що зредукування Сенатом на 300 мільйонів мілітарної допомоги для заприязнених країн виявляє нездібність Сенату брати до уваги велетенську відповідальність, що її взяли на себе З'єдинені Держави Америки супроти вільного світу. Президент вимагав для мілітарної допомоги в рямцях усієї програми закордонної допомоги щонайменше 1,600,000,000 долярів і Сенат, зменшивши цю суму на 300 мільйонів долярів, зігнорував тим самим — за словами Президента — основні вимоги безпеки цієї країни, як теж вимоги життьових інтересів ЗДА в інших країнах світу. Відповідаючи на цей закид, демократичний сенатор Фулбрайт, голова сенатської комісії для закордонних взаємин, закинув през. Айзенгаверові брак зрозуміння для законодатної праці Конґресу і використовування програми закордонної допомоги для передвиборчої політичної боротьби. Фулбрайт ствердив, що Совєти чекають не так банкрутства ЗДА, спричиненого надмірними видатками на закордонну допомогу, як того, щоб ЗДА задушилися у своїй власній жирності. В цілому уряд вимагає на програму закордонної допомоги в поточному фіскальному році суму 3,909,400,000 долярів. Палата Репрезентантів зменшила цю суму до 3,542,600,000 і Сенат до 3,543,320,000 долярів. Вимагану урядом суму 1,600,000,000 дол. для мілітарної підтримки, Палата Репрезентантів зменшила до 1,440,000,000 дол. і Сенат до 1,300,000,000 долярів. Крім того зменшено теж видаткування в інших ділянках програми закордонної допомоги. Не зменшено тільки суми 179,590,000 дол., призначеної для Адміністрації Технічної Кооперації. Не прийняв Сенат теж урядової пропозиції створити постійний позичковий фонд на протяг п'яти років, з якого кожного року мала б бути використана сума у висоті одного більйона долярів.

Айзенгавер проти релігійних і расових обмежень

Вашингтон. — Президент Айзенгавер заявив на пресовій конференції, що немає найменшої причини на те, щоб римо-католик не міг кандидувати на президента ЗДА і не міг виграти президентських виборів. Але Президент негайно додав, що він не знає, чи більшість американських громадян погоджується в цій справі з його поглядом. Він не знає, чи „думки громадян цієї країни змінилися" від 1928 року, коли католик і демократ губернатор Ню Йорку Алфред Е. Смит програв президентські вибори в користь не-католика республіканця Герберта Гувера. Журналісти запитували Президента про думку в цій справі тому, що вже тепер ведеться акція за те, щоб демократичним кандидатом на президента в 1960 році був сенатор-демократ із Массачусетс Джан Ф. Кеннеді. Між демократичними кандидата згадують і католика губернатора Едмунда Бравна, який минулого року переміг сенатора Новленда при губернаторських виборах. — Президент відповів і на запит журналіста про його становище до расових обмежень, і заявив, що він вважає расові обмеження з „морального становища" за несправедливі. На думку Айзенгавера всі громадяни, без огляду на расу і релігію повинні мати рівні можливості в економічній і політичній та товариській ділянках. Провідники неґритянського населення є вдоволені з цієї заяви Президента, але вони ще більше тішилися б, коли б Айзенгавер був заговорив про законопроєкт про охорону громадянських прав, над яким саме тепер наради жується Конґрес. Президент обмежувався в цій заяві до морального боку цієї проблеми.

Астронавти „Меркурія" вправляються до лету в космічні простори

Ленґлі Філд, Вірджінія. — Сім астронавтів із проєкту „Меркурій" пильно приготовляються до лету в космічні простори, який, згідно з теперішнім станом розвитку цього проєкту, може відбутися найскорше за два роки. Їх вибрали з великого числа зголошених, і тепер вони відбувають покищо вступні вправи: живуть на окремій дієті, занурюються глибоко у воді, перебувають в таких кабінах, де не діє ґравітація і т.п. Коли все буде готове, один із них буде вибраний до лету в космічні простори в однотоновій кабіні, яку мають випустити при допомозі керованої ракети „Атлас". Спеціяліст від цієї проблеми Роберт Р. Ґілрут признає, що ще є багато проблем нерозв'язаних, хоч до успіху лету в космічні простори не треба якогось нового винаходу, тільки треба використати дотеперішнє знання і винаходи.

УКРАЇНЦІ ВЗЯЛИ УЧАСТЬ У КОЛҐЕЙТСЬКІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ В СПРАВАХ ЗАКОРДОННОЇ ПОЛІТИКИ

УКРАЇНСЬКІ УЧАСНИКИ КОЛҐЕЙТСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ З б. ДЕРЖАВНИМ СЕКРЕТАРЕМ ДІНОМ АЧЕСОНОМ.
На фото від ліва: д-р Роман Олесницький, д-р Еверет Кейс, президент Колґейтського університету, в якому відбувалася конференція, ред. Володимир Душник, Дін Ачесон, д-р Ярослав Пеленський та Володимир Прибила.

Гемилтон, Н. Й. — В днях від 29-го червня до 3-го липня ц. р. тут у Колґейтському університеті відбулася вже 11-та з черги конференція в справах американської закордонної політики, в якій взяло участь 400 громадян, представників різних груп з цілої країни, між ними сім українців, що репрезентували Український Конґресовий Комітет і дослідно-видавничу асоціяцію „Пролог". На конференції, що нею керував Чарлз Р. Вилсон, виступало десять американських сенаторів, понад 40 представників амбасад чужих країн у Вашинґтоні та цілий ряд видатних політичних діячів, між ними і бувший державний секретар за адміністрації президента Трумана, Дін Ачесон. Український Конґресовий Комітет репрезентував на цій конференції Володимир Душник, редактор англомовних публікацій УККА „Українського Квартальника" та „Українського Бюлетеню", а „Пролог" репрезентували д-р Роман Олесницький, редактор видаваного „Прологом" „Дайджеста" підсовєтсько-української преси, та д-р Ярослав Пеленський, що є інструктором в Кінґ коледжі у Вилс Бері в Пенсилвенії. Крім згаданих, на конференції були приявні: Володимир Д. Прибила із Сиракюзького університету, Марія Дитко, що є принципалом школи Моґіґен у Монтвіл в Коннектикаті, студентка Сиракюзького університету Марія Вішко та лейтенант американської армії Ігор С. Прибила, що недавно закінчив студії закордонної політики в Джорджтавиському університеті у Вашинґтоні. Українці були запрошені до участи в цій конференції в ролі спостерігачів і дорадників у східньо-европейських та совєтських справах, але тим не менше вони взяли активну участь в нарадах ряду комісій та в дебатах при круглому столі. Із замітніших виступів на конференції, якій віддала багато уваги крайова американська преса, згадати б, зокрема, виступи нюйоркського сенатора Кітінґа, Діна Ачесона та зокрема, представника державного департаменту Вільяма Нунлі, що перестерігав проти легкодушного роззброєння і ствердив, що єдиною політикою, яку може вести Америка у відношенні до поневолених націй, є політика визволення.

Губ. Вільямс сказав Козлову, що американці не вірять його словам

Дітройт. — Мичиґенський губернатор Дж. Меннен Вільямс вів одногодинний словний поєдинок із заступником совєтського прем'єра Фролом Р. Козловим і під час цієї дискусії заявив московському висланникові, що „подавляюча більшість американців не вірить ані одному його слову". Губернатор Вільямс сказав Козлову, що в Москві часто „говорять про самовизначення народів", а тимчасом народи Східньої і Середньої Европи не можуть перевести вільні вибори. На це Козлов довго говорив про те, що держави - сателіти можуть самі рішати про свою долю. Але губернатор пригадав Козлову повстання в Східній Німеччині в 1953 році, заворушення в Познані і те, що СССР криваво здавив революцію в Мадярщині. Козлов вказував, що Москва залишила в спокої Тіта — що є доказом невмішування СССР у внутрішні справи чужих держав. Губернатор Вільямс сказав, що де діють озброєні танки, там не можна говорити про „самоозначення" народів. Під час візити Козлова в Дітройті відбулися протикомуністичні демонстрації представників тих народів, які поневолює СССР.

МекДоналд заявляє, що сталевари не погодяться на дальше відкладання страйку

Вашингтон. — 8-го липня президент Айзенгавер заявив на пресовій конференції, що він знову закликає і працедавців і затруднених в сталевому промислі, щоб не починали страйку так довго, поки не прийде до заключення нового контракту про працю, бо це лежить в інтересі країни не переривати праці в такій важливій господарській ділянці. В Ню Йорку ведуться переговори між представниками спілки Об'єднані Сталевари Америки і 12-ох сталевих компаній. Кілька годин після заяви Президента представник спілки Об'єднаних Сталеварів Америки заявив, що робітники не будуть знов відкладати страйку, як не буде порозуміння до 14 липня. 7-го липня голова спілки Дейвід МекДоналд виїхав був до Питтсбурґа, Па., де перебував віце - президент Ричард М. Ніксон, якому він заявив, що робітники не погодяться на те, щоб знову відкладати реченець початку страйку, якщо до 14-го липня не буде заключена нова умова про працю. Страйк мав початися вже 1-го липня, але обидві сторони погодилися були на те, щоб відкласти на 14 днів початок страйку, про що тоді просив президент Айзенгавер. Тепер МекДоналд просив віце-президента Ніксона, щоб переказав цю заяву Президентові. Провідник робітників нарікав на те, що представник сталевого промислу не хоче навіть говорити про побільшення заробітньої платні, і внаслідок цього буде конечний страйк 500,000 сталеварів, які продукують 90 відсотків всієї сталі в цій країні. Представник сталевих компаній Конрад Купер сказав, що це МекДоналд витрачає час, граючи на проволоку, і чекає на страйк за всяку ціну.

ПРЕМ'ЄР КАНАДИ І ЛІДЕР ОПОЗИЦІЇ ВИСТУПЛЯТЬ НА ШОСТОМУ КОНҐРЕСІ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ, ЩО ПОЧАВСЯ У ВІННІПЕҐУ

Вінніпеґ, Канада. — В четвер, 9-го липня, у цій столиці Манітоби та справжній столиці Канадійської України, почався шостий з черги Конґрес Українців Канади, що з уваги на питому вагу українців у тій країні є загально - крайовою подією, про що свідчить факт, що свій виступ на тому Конґресі заповіли однаково, як прем'єр Канади Діфенбейкер, так і лідер опозиції Пірсон. Конґрес триватиме до неділі, —12-го липня, та має на порядку своїх нарад ряд важливих справ, в цьому зміну статуту Комітету Українців Канади та вибір виконних органів цього комітету, справу побудови пам'ятника Тарасові Шевченкові у сторіччя його смерти в 1961-му році та вибір крайового Шевченківського Комітету і створення Народної Фундації ім. Шевченка. —У Конґресі беруть активну участь усі канадійсько - українські національні угрупування. На цей Конґрес виїхав в четвер, 9-го липня, також головний предсідник УНС і президент УККА п. Д. Галичин.

200 американських літаків переводять з Франції до Англії і Німеччини

Париж. — Головнокомандуючий збройними силами Організації північно-атлянтійського пакту (НАТО) і водночас збройними силами ЗДА в Европі, ген. Лоріс Норстед повідомив через американського амбасадора при НАТО Рандолфа Берджеса, що 200 американських воєнних літаків, здатних перевозити атомову зброю, які тепер стаціоновані на чотирьох летовищах у Франції, будуть небавком перенесені на летовища в Англії і Західній Німеччині. Річ іде про тип літаків Ф-100 „Суперсейбр". Разом із тими машинами переїдуть до Англії і Західньої Німеччини 6.000 американських летунів. Відповідне офіційне повідомлення оприлюднили вже в Англії міністер оборони Дункан Сандіс і в Західній Німеччині речник міністерства оборони. Ані в Англії ані в Німеччині не треба буде будувати додаткових летовищ. Справа стоїть у зв'язку з відмовою Франції на маґазинування на її терені американської атомової зброї, якщо вона не підлягатиме французькій стороні і якщо Франція не дістане права вирішного голосу щодо вжиття тієї зброї у випадку війни. Тому, що американський закон забороняє ділитись атомовими тайнами з державами, які самі не мають атомової зброї, ЗДА не могли задовольнити вимоги Франції, яка з свого боку керується суто-престижевими мотивами. Рішення генерала Норстеда має суто-тактичне, а не політичне значення: літаки, які мають вести атомову зброю, не можуть знаходитись деінде, де маґазинована їхня зброя.

Англія дивиться оптимістично на дальший хід Женевської конференції

Лондон. — Однаково англійський прем'єр Герольд Мекміллен, як міністер закордонних справ Селвин Ллойд і речники опозиції, голова Партії праці Гю Ґетскелл та кандидат на соціялістичного міністра закордонних справ Еньюрин Бевен висловили переконання, що в другій стадії Женевської конференції, яка починається 13 ц. м., можна буде осягнути наближення становищ Заходу і Совєтів в справі Німеччини і Берліну. Правда, ніхто з них не говорив про можливість договорення з большевиками над розв'язанням цілої німецької проблеми, але про такий „поступ", який давав би підставу для скликання конференції голів урядів, які в свою чергу вирішили б остаточні спірні точки. Селвин Ллойд заявив, що „існують вигляди на осягнення скромного порозуміння" і що він іде з цією надією назад до Женеви. Англійський консервативний уряд Мекміллена — зазначають пресові коментарі — спирається на англійській публічній опінії в своєму адвокатуванні конференції „на вершинах" і — якщо б Женевська конференція остаточно розбилась би — то він мусить мати „залізні" арґументи, що вся вина невдачі є по совєтському боці, — бо соціялістична опозиція використала б таку невдачу для демагогічної кампанії проти консерватистів.

СССР найняв американського пресового референта під час виставки в Ню Йорку

Ню Йорк. — Преса повідомляє, що совєтська дирекція виставки СССР в Ню Йорку найняла 40-річного журналіста Дейвіда Дж. Джекобсона за свого пресового референта на час тривання цієї виставки. Джекобсон прийняв цю працю в порозумінні з державним департаментом, який сподівається, що він поділиться своїм досвідом в Ню Йорку з тими, які керуватимуть американською виставкою в Москві. Джекобсон відкрив окреме бюро при 56 Східній вулиці і керує всією пропаґандивно-інформаційною працею у зв'язку з виставкою в Колісеюмі: дає інформації до преси, керує провідниками (ґідами) на самій виставці займається рекламою та старається пізнавати на виставці журналістів, які туди заходять, щоб негайно передати їм корисні інформації про виставку.

Померли Іван Чепа і Константин Шинкар, два заслужені діячі

В понеділок 6-го липня, саме в тому часі, як в Джерзі Сити поховано бл. п. Степана Гладкого, що понад 50 років працював в друкарні „Свободи" та належав до найстарших союзово-громадських піонерів невблаганна смерть вирвала із рядів Українського Народного Союзу двох інших заслужених його діячів: сл. п. Івана Чепу, предсідника 90-го Відділу УНС в Сентралії, Пенсилвенія, та сл. п. Константина Шинкара, співзасновника 433-го Відділу УНСоюзу ім. Гетьмана Мазепи у Вест Айслип, Н. Й.

Сл. п. Іван Чепа народився в селі Вижлів, Стрийського повіту, 18-го березня 1891 року. До Америки приїхав перед першою світовою війною і від 1916-го року був активним членом УНСоюзу. Осиротив дружину Галину, три замужні дочки і внуків. Похорон відбувся в четвер, 9-го липня, з місцевої української католицької церкви.

Сл. п. Константин Шинкар що помер ненадійно при праці в Ню Йорку, осиротивши дружину Анну, дві замужні дочки: Анну Курц і Марію Берґман та сина Івана — всіх членів УНСоюзу, був, як згадано, співосновником 433-го Відділу УНС у Вест Айслип та його видатним діячем, бувши впродовж 18 років його фінансовим секретарем. Своєю наполегливою, солідною працею в УНСоюзі і громаді здобув собі велику пошану. Похорон відбувся в четвер, 9-го липня, з місцевої української католицької церкви.

ПРЕЗИДЕНТ НЕ ДУМАЄ ЇХАТИ ДО МОСКВИ

ПІДКРЕСЛЮЄ ПОТРЕБИ ДИПЛОМАТИЧНОЇ ПІДГОТОВИ ДЛЯ БУДЬ-ЯКИХ РОЗМОВ З ХРУЩОВИМ

Вашингтон. — „Я не дійшов до ніякого висновку в справі, про яку питаєте, бо це перший раз, що я почув про таке" — заявив президент Айзенгавер на своїй пресовій конференції в минулу середу 8-го липня ц. р. на запит журналіста, як він ставиться до суґестії збоку Хрущова, щоб він, Айзенгавер, відвідав Совєти. Нікіта Хрущов висловив таку думку в своїй розмові з сімома американ. губернаторами на Кремлі у минулий понеділок. Хрущов признає тоді водночас, що він сам хотів би приїхати до ЗДА. Запитаний у цій справі, Президент розмежував можливість „церемоніяльної візити" Хрущова від відвідин задля переведення політичних переговорів. При „церемоніяльній візиті", мовляв, яка залежить тільки від бажання самого Хрущова, річ іде лише про спосіб прийняття, але кожна інша зустріч з Хрущовим вимагала б солідної попередньої підготови. Президент звернув увагу, що ЗДА мають союзників, з якими треба б узгіднити справи й становище, що його треба б зайняти в таких переговорах. Таким чином посередньо Президент знову узалежнив конференцію „на вершинах" від такої попередньої підготови дипломатичним шляхом чи міністрами закордонних справ, щоб були вигляди на успіх зустрічі з Хрущовим. Коли журналісти звернули увагу Президентові на останні погрози Хрущова, що їх він зробив у розмові з недавнім нюйоркським губернатором Гарриманом, Президент відповів, що він „не думає, щоб відповідальні люди могли анґажуватись у щонебудь, що навіть посередньо могло б бути зрозуміле, як ультиматуми чи погрози; це не є шлях для осягнення мирних розв'язок". В справі ситуації довкола проблеми Берліну, Президент ствердив, що відколи державний секретар К. Гертер вернувся з Женевської конференції (два тижні тому), не зайшло ніякої зміни, зокрема не змінилось становище З'єдинених Держав. Президент назвав настоювання західніх держав на збереження своїх зобов'язань супроти мешканців вільного Берліну та своїх прав на терені Берліну „твердим каменем в цілій будівлі". Поза тією одною точкою — заявив Президент — Захід готов переговорювати всі можливості, щоб знайти мирну розв'язку. Він натаврував постійне говорення про атомові бомби, ракети та війну і створювання цим напруженої атмосфери. Водночас він запевнив, що сам він і його, Президента, оточення здають собі справу з небезпечної ситуації. Президент висловив переконання, що й цілий американський нарід свідомий наслідків, які грозять від остаточної невдачі знайти мирну розв'язку нинішніх міжнародних проблем. Що стосується теперішніх відвідин Козлова, якому посадник Дітройту відмовив офіційного прийняття, то Президент признав, що приязне приймання совєтських „достойників" може викликати некорисне враження серед поярмлених Совєтами народів, але, мовляв, голови чужих держав, чи їхні високі урядовці, які приїздять сюди, повинні знаходити тут приязну зустріч, яка — зрештою, не означає згоди американського уряду на стан у Східній Европі. З інших важливих міжнародних справ заторкнено на цій пресовій конференції Президента рішення Америки забрати свою воєнну летунську фльоту з Франції з уваги на французький спротив маґазинування у Франції американських атомових бомб, що не були б під французькою контролею. Президент заявив, що береться під увагу його безпосередню зустріч з президентом Франції де Голлем „при найпершій можливості" та що тоді всі ці справи будуть переговорені з бажанням знайти для них розв'язку. Над можливістю, що китайські комуністи розпоряджають ракетами, якими могли б знищити Сьому американську Фльоту, Президент не хотів зупинятися, ствердивши, що це „тільки слово з заяви Хрущова".

Неру проти обговорення ситуації в Тибеті в Об'єднаних Націях

Ню Делі. — Індійський прем'єр Джавагарлал Неру висловився проти того, щоби справу Тибету — повстання в ньому та кривавий режим комуністичного Китаю — обговорювати на форумі Об'єднаних Націй, бо — мовляв — комуністичний Китай до ОН не належить і тому будь-яка дебата в ОН не матиме ніякого практичного значення. Коли журналіст спитав індійського прем'єра, чи він змінив своє переконання у тому напрямку, що нічого не можна зробити для Тибету, Неру відповів: „я не змінив свого переконання ані в цій справі, ані в сотні чи тисячі інших справ, але я не претендую на те, щоби мати силу і змогу змінити напрямок подій у світі". Заява Неру прийшла у зв'язку з суґестією Даляй Лями, щоб ОН зайнялися справою Тибету та поклали край тамошнім кривавим методам комуно - китайського режиму. Неру ще раз потвердив, що він визнає коуністичний Китай за суверенну владу в Тибеті.

В АМЕРИЦІ

● **Англійська королева Єлисавета II з яхти „Британія"** вислала депешу до посадника Шикаґа Ричарда Дейлі, в якій подякувала за щире прийняття в тому місті, населення якого в кількості двох мільйонів сердечно вітало королівську пару на виставці і під час їзди вулицями.

● **Часописи повідомляють,** що американська державна скарбниця за перший день нового фінансового року, тобто 1-го липня витратила $225,523,157.27. Це становить більше, як по $2,600 на кожну секунду і більше як цілий річний бюджет ЗДА в якому-будь році перед Громадянською війною.

● **Губернатор Гаваїв** особисто повідомив президента Айзенгавера про вислід плебісциту, в якому гавайці більшістю 132,000 до 7,500 заявилися за те, що хочуть бути громадянами ЗДА, і одночасно просив Президента, щоб прибув на Гаваї в той день, коли ці острови стануть 50-им стейтом ЗДА. Президент відповів, що радо скористає з запрошення, але ще не знає, чи його обов'язки дозволять йому на те. Урочистість проголошення Гаваїв стейтом ЗДА відбудеться, правдоподібно, в День Подяки ц. р.

● **Число людських жертв** під час повені в Колюмбії становить 184. Розбурхана вода цілковито знищила вночі село Касеріо Ляс Хунтас і всіх його мешканців, що спали, не сподіваючись нещастя.

У СВІТІ

● **Уряд муринської держави Ґана** запротестував проти переведення французами перших атомових вибухів у Сагарі. Французький уряд відкинув цей протест, заявивши, що незабаром буде випродукувана перша французька атомова бомба, після експериментів на Сагарі.

● **У шпиталі в Дюссельдорфі, в Західній Німеччині,** виповіджено працю головному хірурґові, д-рові Вернерові Форсманові, який дістав в 1956 році нагороду Нобеля з медицини. За офіційну причину подано тільки, що до успішної дальшої співпраці з цим лікарем „втрачено довір'я". Учений лікар заскаржив дирекцію шпиталю до суду праці.

● **Папа Іван XXIII** не хоче слухати лікарів і противиться виїздові до літньої резиденції в Кастель Ґандольфо. Замість цього Папа звелів заінсталювати у Ватиканському палаці холодильну систему. В оточенні Папи висловлюють занепокоєння, що 77-річний Папа від часу свого вибору працює так інтенсивно, що наражує на небезпеку своє здоров'я.

● **До Міжнародного Трибуналу в Гаазі** вплинула скарга від уряду ЗДА проти СССР в справі відшкодування за збиття 7-го листопада 1954 року над Японією американський літак. ЗДА домагаються звороту дол. 756,604 за заподіяну шкоду внаслідок нападу кількох совєтських літаків на американську машину без ніякої з її боку провокації. Скарга має суто академічний характер, бо Совєти „не визнають" Міжнародного Трибуналу, хоч він є аґенцією Об'єднаних Націй.

● **До Москви** прибуло 75 молодих американців, що працюватимуть як провідники на американській виставці, яку 25-го ц. м. відкриє віце - президент —Ричард Ніксон. Між тими провідниками є 27 жінок і 48 мужчин. Усі вони говорять по-російськи.

● **На Зарщині,** яку минулої неділі прилучено до західньо-німецької господарської системи з заміною французького франка на німецьку марку, раптово пішли вгору всі ціни. Щоб протидіяти спекуляції місцевих купців, міністер внутрішніх справ наказав оприлюднити в часописах ціни численних продуктів і товарів першого вжитку в Західній Німеччині.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$ 12.00	One year	$ 12.00
На пів року	6.25	Six months	6.25
На три місяці	3.25	Three months	3.25

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НЕБЕЗПЕЧНЕ НЕВІГЛАСТВО ХРУЩОВА

Два проміненти американського політичного світу — колишній іллинойський губернатор і двократний кандидат Демократичної партії на президента ЗДА, Адлей Стівенсон, і колишній амбасадор ЗДА в Москві, недавній нюйоркський губернатор Аверел Гарриман, побувавши майже в той самий час — минулого місяця — в Совєтському Союзі, ствердили диковинний факт: повне невігластво Нікіти Хрущова щодо Америки. У своїй статті в „НИТаймсі", датованій з Парижу 29 червня ц. р. Гарриман писав буквально, що Хрущов „глибокий іґнорант щодо фактів американського життя та його можливостей". Стівенсон, у своїй статті в недільному додатку до того самого щоденника з 5 липня ц. р., сумнівається, чи є Хрущов „такий безмежний іґнорант щодо нас, як совєтська преса з її викривленим образом Америки". При цьому він звертає увагу, що Хрущов належить до тих нечисленних упривілейованих одиниць в Совєтському Союзі, які не є здані лише на московську „Правду", щоб довідуватись з них правду, і на „Ізвєстія", щоб черпати з них новини. Отож, каже Стівенсон, Хрущов, мабуть, знає, що ЗДА мають велетенську мілітарну силу, що вони ведуть перед у технології і осягнули найвищий у світі життьовий стандарт.

„А втім, чого Хрущов не визнає — пише Адлей Стівенсон — це тугости демократичної цивілізації Америки, її тривкої сили, її пристосованости, динамізму. Бо його думка сформована ідеологією, яка вважає, що наша цивілізація котиться вниз, що хоч наша технологія сильна, проте наша громадськість слаба, що ми борсаємось в трясовинні нерозв'язаних „суперечностей капіталізму". Якщо він побував би тут, то вірю, — пише Стівенсон, — що його досвід зведів би йому різко перевірити абсурдність совєтського образу Америки на похилій площі . . ."

Але в „Лайфі" з 13 липня ц. р. Аверелл Гарриман, у статті „Моє алярмуюче інтерв'ю з Хрущовим", звертає увагу на величезну небезпеку, яка загрожує цілому світові від невігластва Хрущова. Гарриман уважає, що саме це невігластво є основною причиною його віри в неперевершену могутність Совєтського Союзу. „Якщо ви пошлете свої танки (до Берліну) — погрожував Хрущов у розмові з Гарриманом, — то ми спалимо їх, і не думайте, що буде інакше. Коли ви хочете війни, то будете мати її, але це буде ваша війна. Наші ракети летітимуть автоматично". Гарриман перестерігає американців, щоб вони не оцінювали всіх слів Хрущова, як блеф. „Теперішня ситуація небезпечна тому, що російський прем'єр може перетягнути струну в своїй грі..."

Перестορога Гаррімана, мабуть, правильна. Правильне його спостереження, що Хрущов — „першорядний актор", який грає свідомо, щоб робити враження на своїх співрозмовців. Але це — прикметна риса всіх диктаторів. І всі диктатори невідхильно впадають у той самий смертельний гріх егоцентричної зарозумілости, яка виключає самокритицизм і змушує вірити тільки в те, у що хочеться диктаторові вірити. Всі диктатори живуть уявною дійсністю, пристосовуючи її до своїх плянів, а не навпаки — вони не примірюють плянів до існуючих фактичних обставин. Тому, наприклад, Хрущов, як раніше робив це Сталін, орудує міражами успіхів щойно плянованих п'ятирічок і семирічок, які ніби то вже є райдужною дійсністю. Неможлива річ, щоб можна було протягом сорока років безперервно говорити про всілякі фантазії і самому не повірити в них. Нема ж нічого небезпечнішого, як фантасти й маняки з необмеженою владою в руках.

Хоч большевицька революція вже давно перейшла свою первісну „воюючу" стадію, покищо при владі в Совєтах все ще перше і тільки частинно друге покоління большевиків, заражене фанатизмом „місійних" реформаторів людства. Коли Арнолд Дж. Тойнбі не виключає еволюції комунізму в напрямку демократизації методики діяння, то він теж перекладає її аж на майбутні покоління. Репрезентант другого большевицького покоління, кар'єрист-бюрократ Фрол Козлов небагато ще різниться від перших творців і реалізаторів російського большевизму. Цей большевизм багато в дечому подібний до гітлеризму. Катастрофою для світу став гітлеризм тому, що його творець дивився на зовнішній світ, зокрема на Америку, крізь окуляри своєї уяви, а не дійсности. Тому трудно повірити, щоб Хрущов вилікувався від свого іґнорантства щодо Америки евентуальною подорожжю по Америці. Він не зрозуміє дійсної Америки і буде її смертельним ворогом завжди, як вогонь є ворогом води. Бо Америка стоїть впоперек здійснення совєтських плянів.

„ЗАХОПЛЕННЯ" І „ТУАЛЕТНИЙ ПАПІР"

На протязі майже цілого червня ц. р. гримів із сторінок московської „Правди" барабанний вогонь щонайтяжчих інсинуацій і наклепів на З'єдинені Держави Америки, як на країну безвиглядних життьових злиднів робітництва, безробіття, голодування і безнастанних страйків, що їх треба втихомирювати не тільки слізним газом і кулеметами, але навіть гарматами і танками. Починаючи з 12 червня ц. р. (в цьому числі „Правди" надруковано статтю „Людям немає за що жити — вони голодують") не було дослівно ні одного числа „Правди", в якім не „красувалася" б така чи інша напасть на ЗДА. Крім згаданих уже у „Свободі" з 27 червня ц. р. (стаття „Совєтське розуміння і стосування культурної виміни") пашквільних матеріялів, появився в „Правді" ще в числі з 22 червня ц. р. допис власного кореспондента Б. Стрельнікова з Ню Йорку п. н. „Тривожні будні" з підзаголовками: „Страйк!", „Домашня господиня в розпуці", „Драма молодих" та ін., в числі з 24 червня ц. р. цього ж часопису стаття якогось кандидата економічних наук з Праги Яна Авергана п. н. „Капіталістам — зиски, трудівникам — муки безробіття" з „ревеляціями" про „злидні" і „кризу" серед робітництва, спричинені автоматизацією продукції у ЗДА, і в числі з суботи 27 червня знову ж допис Б. Стрельнікова під заголовком „Джунглі" Ню Йорку", з соковитими підзаголовками: „Мільйон мешканців міських нетрів (трущоб)", „Як можуть люди жити в таких умовах?", „В тісноті і в кривді", „Чи це дім чи скриня на сміття", „За позолоченими дверми". Який зміст криється під усіма цими заголовками і підзаголовками можна вгадати і без його переказування.

Тривав той барабанний вогонь із „Правди" до суботи 27 червня включно і припинився раптом у понеділок 29 червня з відкриттям совєтської виставки в Ню Йорку. Представивши в очах своїх читачів З'єдинені Держави Америки, як країну найстрашніших злиднів робітництва, „Правда" почала виводити на цьому понурому і розпучливому тлі захоплений образ успіху совєтської виставки в Ню Йорку і показаних на ній совєтських досягнень, що від них, мовляв, просто приголомшені не тільки рядові американці, але навіть і представники американського уряду. Згаданий вище Стрельніков, автор наклепницьких репортажів про ЗДА, перетелефонував до Москви новий репортаж п. н. „10,000 надзвичайних експонатів", сповнений похвалами не тільки „захоплених", але просто „приголомшених" американців на адресу Совєтського Союзу і „матушки-Росії" та її „народу-чудотворця". В черговому числі „Правди" з 1-го липня вміщено на цілих півтори сторінки повідомлення з відкриття совєтської виставки в Ню Йорку п. н. „Американці знайомляться із світом соціялізму". Поруч промови Козлова надруковані тут повністю чемностеві промови Ніксона і през. Айзенгавера, в супроводі спеціяльних кореспонденцій з Ню Йорку про „великий день в Колізеї" і репортажу п. н. „Ми побачили новий світ, а цей світ захоплює уяву", із захопленими вигуками про „новоідейність", „прекрасність" і „фантастичність" совєтської виставки . . .

Ще яскравіше і захопленіше представлене відкриття совєтської виставки в московських „Ізвєстіях". Промову Ніксона, що була досить стримана, надруковано там під заголовком „Приклади величних досягнень СССР", а промову през. Айзенгавера п. н. „У вас так багато прекрасних речей". В „Ізвєстіях", як і в „Правді", разом з повідомленнями про відкриття вміщено фотографію Козлова із дружньо усміхненими Ніксоном та Айзенгавером.

Подібними „захопленими" кореспонденціями з Ню Йорку сповнені й чергові числа „Правди" та „Ізвєстій". В числі 183-му „Правди" з 2 липня, крім довгого повідомлення про перебування Фрола Козлова у Вашинґтоні і його відвідини в Білому Домі, поданого під характеристичним заголовком „Краще зрозуміти один одного і жити в мирі", надруковано ще репортаж знову ж таки Б. Стрельнікова про совєтську виставку в Ню Йорку п. н. „„Чудово! Колосально!" — говорять американці". В репортажі наведено захоплені відзиви про совєтські „досягнення", зокрема такі як „спутніки", і з приводу того, як „хороше живуть люди у Совєтах", як високо в СССР поставлена освіта, видавнича справа, кінова промисловість, опіка над дітьми і т. д. Все це „захоплення американців" подав Стрельніков у відповідному „соусі" з — пригадками про невдачі з американськими сателітами землі, з натяками на безробіття у ЗДА, якого, мовляв, немає зовсім в Совєтському Союзі і т. п. В „Ізвєстіях" з того ж самого дня видрукований репортаж із сов. виставки в Ню Йорку поданий під назвою „Америка відкриває Росію".

Але водночас із цим і „Правда" й „Ізвєстія" примушені визнати в числах з 2 липня, що „деякі пресові органи ЗДА намагаються відкрито кинути тінь на совєтську виставку, послабити велетенське враження, яке вона викликає в американців". Особливо незадоволена „Правда" виступом кореспондента „Ню Йорк Таймсу" М. Френкела (стаття якого з дуже критичною оцінкою совєтської виставки була зреферована в „Свободі" з 3 липня ц. р.), який, мовляв, назвав совєтські експонати на виставці „рекламою". На виступ Френкела відгукнулись „Ізвєстія" навіть окремою „реплікою". В цій репліці згадані недавні репортажі Френкела про Сибір, в яких він, мовляв, представляв сибірську дійсність майже зовсім об'єктивно, і зараз же за цим стверджено, що в репортажі з приводу совєтської виставки в Ню Йорку не пізнати давнього Френкела, бо в ньому „ані сліду якоїсь об'єктивности", а саме тільки „бурчання" і „воркотіння". Правильна оцінка Френкелом совєтської виставки в Ню Йорку роздратувала редакторів хрущовських „Ізвєстій" до тієї міри, що вони закидають йому навіть „нечесність" і стосування „туалетного паперу" в інформуванні про совєтську дійсність.

Коли порівняти спокійну і речеву статтю Френкела з дискримінаційними матеріялами про ЗДА і з нюйоркськими кореспонденціями совєтських Стрельнікових, друкованими на протязі червня ц. р. у „Правді", то натяк на „туалетний папір" гідний хіба тільки самих же совєтських „журналістів".

П. Шандрук

ПОЛІТИЧНІ Й СТРАТЕГІЧНІ АСПЕКТИ БИТВИ ПІД КОНОТОПОМ

I

Коли сьогодні, з нагоди 300-ліття славної перемоги гетьмана Івана Виговського над московським зрадливим тогочасним союзником і ніби протектором Української держави, хочемо відтворити в нашій уяві ту подію і піддати її критичній оцінці, мусимо по можності всі обставини того часу — політичні й стратегічні — бачити так, як їх бачив гетьман і, очевидно, його найближчі співробітники-дорадники; мусимо бачити можливості і необхідність ведення тої війни; мусимо, нарешті, науково-об'єктивно всі ті обставини проаналізувати і, як звичайно, з тої війни і перемоги над Москвою науку для себе на майбутнє випровадити.

На таких принципах побудовано військову науку, і хто хоче на ній сперти свої прогнози, рішення та акції, відступити від тих тез або легко над ними перейти не сміє. Полягання на „якось то буде" є спрофануванням волі народу, його історії, і в наслідках може стати найбільшою трагедією.

Немає значення, чи гетьман Виговський побудував свої пляни і рішення на військових теоретичних максимах, зрештою науково сформульованих майже через два століття після того. Хочемо довести, що ті його пляни і рішення були в повній мірі доцільні, допровадили до блискучої перемоги над ворогом, а перемога є напевно єдиним критерієм оцінки вартостей полководця, бо „переможців не судять". Виговський, найближчий і, очевидно, високоцінений співробітник Великого Богдана, міг учитися практично воєнного діла у свого попередника, але також відомо, що мав він непересічну загальну наукову підготову, був старшиною польського війська і брав участь у битвах проти Хмельницького, не зважаючи на свій український патріотизм. Отже, в практиці Виговський, вже як генеральний військовий писар при боці Хмельницького, знав усі аспекти не лише політики і дипломатії, але й військової штуки.

У роках перед смертю вже виснаженого тяжкими змаганнями і хворого Хмельницького, який до того бачив наслідки Переяславської угоди і намагався своєю політичною діяльністю або змусити Москву додержувати її або створити сприятливу дійсність, щоб анулювати її де факто, — Виговський, що був одним із головних, поруч Богуна і Нечая, антагоністів союзу України з Московщиною, можливо ліпше від Хмельницького бачив тяжке політичне положення України і брак внутрішніх потенціяльних сил, щоб опертися одночасно двом ворогам. Бо ж в короткому часі перед смертю Хмельницького, пригнобленого дійсністю московської опіки, Виговський виявив велику політичну далекозорість і, за апробатою старого гетьмана, небуденну активність. Він мав політично й мілітарно забезпечити Україну проти безоглядних порушень Москвою Переяславського договору не лише адміністративними, але й впрост мілітарними інвазійними заходами з метою поглибити в Україні повоєнне напруження, загострити демагогічною агітацією соціяльні антагонізми і пересварити полковників грою на їхній амбіції. Метою таких заходів Москви було створення підстав для опанування повної інкорпорації України.

Отже, ще за життя Хмельницького Виговський нав'язав особисто і через підготовлених ним представників української дипломатії, головним чином з-посеред української родовитої шляхти — Юрія Немирича, Прокопа Верещаку, Олександра Чаплича та інших — ближчі дипломатичні стосунки з Семигородом, Молдавією, Волощиною, кримським ханом Махмед Гіреєм, навіть з далекими Литвою, Бранденбургом і Швецією. Виговський намагався також виграти Польщу проти Москви, і через те посол польського короля Яна Казиміра, Станислав Беневський, знайшов ґрунт у розмовах з Виговським для нав'язання приязних стосунків. Виговський бачив конечність остаточного замирення з Польщею, щоб скерувати всі зусилля проти Москви. Звичайно, крім своїх офіційних представників в Україні, різних Кікіних, Вутурліних, Скуратових, Хітрових, мали москалі в Україні також легіон потаємних агентів, які спостерігали все, що в ній діялось. Отже, не було жадним секретом для Москви, що через Беневського Виговський провадить переговори з Польщею. Зрештою, сам Виговський з тим не крився. А Польща, що перебувала в стані війни з Москвою, теж добре розуміла значення українського союзника, хоч свою іншу ціль, а саме поновне втягнення України в тім чи іншім вигляді в рами польської державности, прикривала формальним дипломатичним зговоренням про визнання української держави.

В обличчі спільної небезпеки обидва контрагенти швидко дійшли до порозуміння, і 6 вересня 1958 вже підписано Гадяцьку угоду, якою Варшава визнавала окрему Українську державу в союзі з Польщею. Як зовнішній вияв певної незалежности України, підкреслене було в умові залишення між Україною і Польщею невтральної смуги між Горинем і Случем. Гадяцька угода не відповідала прагненням Виговського, ніколи не була дотримана поляками, але в тім часі розв'язувала руки гетьманові, який уже остаточно прийшов до рішення зірвати з Москвою, і бачив неминучість війни.

Виговський добре пам'ятав сумної слави союз Хмельницького з Менґли Гіреєм та воєнну співпрацю з Тугай-беєм, а тому забезпечив себе, тобто Україну, відповідною угодою з Махмед Гіреєм, перекладаючи для кримців усі вигоди із війни з Москвою на рахунок останньої та приймаючи гоноровим закладником дотримання угоди калгу-солтана (другого наступника хана), а з початком війни в характері гонорового зв'язкового при собі мав мати нурадин-султана (першого наступника хана).

Таким чином своєю політичною акцією назовні Виговський створив цілком сприятливі умовини для майбутньої розгри з Московщиною. Щоправда, довелося йому рахуватися з реакцією Москви на ті його політичні осягнення — Москва негайно підсилила свої гарнізони в Україні, зокрема в Києві, збільшила кількість своїх резидентів, що мали контролювати в першій мірі всі мілітарні заходи Виговського, пригорнула під свою опіку самозванного гетьмана Безпалого, розпочала коншахти із запорізьким кошовим Яковом Барабашем, прийняла делегацію від незадоволених з Виговського полковників Мартина Пушкаря, Довгаля, Лісницького. На протести Виговського Москва відповідала, що збільшила залоги для забезпечення України проти зазіхань Польщі, а щодо делегацій від незадоволених полковників вияснювала, що то власне через розмови з тими делегаціями хоче допровадити до внутрішнього замирення в Україні.

З тих обставин бачимо, що в Україні не було спокійно, що Виговський мав клопіт з, так би мовити, внутрішньою опозицією. І хоч не була вона сильною, але не можна було залишати її в запіллі на випадок війни, бо своєю диверсією, очевидна річ підтримана Москвою, вона могла б заважити на скупчені сил,

(Закінчення на стор. 4-й)

Е. Жарський

КУРСИ УКРАЇНОЗНАВСТВА

Серед нашої спільноти щораз більше виявляється піклування про те, щоб з нашої молоді виросли люди, які зуміли б не лише задержати існування української громади на осягненому вже рівні, але й запевнили їй дальший розвиток, дальший поступ. Щоб добитися цього, замало „вродитися українцем" чи бути членом такої або іншої української організації, клюбу, товариства, — треба ще бути творчим, активним членом спільноти, треба пізнати і зжитися з її життям, традицією, історією, з її культурним надбанням, треба глибоко й основно їх собі засвоїти. Це й є одно з тих основних заложень, що вплинуло на творення і ведення курсів українознавства.

Але завдання курсів українознавства не замикається тільки пізнанням та вивченням такого чи іншого українознавчого предмету, запам'ятанням тих чи інших історичних дат, прізвищ, творів чи дій: тут відбувається ще й інший, дуже важливий процес, що відбувається саме на підложжі витворених українським народом культурних дібр; на цей процес складається не тільки розуміння й вживання уже культурних надбань, але й витворення нових, а що найважливіше — формування нових поколінь на існуючій культурі для активної та творчої в ній участі. І якраз цей скомплікований процес є саме тим, що звемо культурним життям, тобто безнастанним зусиллям, що змагає до реалізування найвищих вартостей у діях української спільноти. Релігійні, моральні, пізнавальні, естетичні ідеали стають тими завданнями, що спонукають до безупинної праці на національному, культурному ґрунті. Це своєрідна реалізація української культури, її розвивання наростаючим поколінням. Тут наче взаємно переплітаються два світи, які витворюють нову людську собовість; одним із тих світів є українська культура, другим — індивідуальність вихованця. Глибоко заснована українська культура формує його, виробляє духово, творить членом свого народу, впроваджує в круг загальноукраїнських вартостей. Цілий цей процес можна назвати процесом духової асиміляції, при чому не українська культура асимілює вихованця, але й він асимілює українську культуру. Коли культурні впливи будуть так глибоко засвоєні, що врешті стануть особистим світом людини — тоді забарвлюються вони його індивідуальністю, стають його власною культурою, його власним скарбом.

Велика кількість цінних і різнородних культурних дібр, що їх придбав український народ впродовж довгих сторіч, — це першорядні чинники виховання характерів, тривала основа формування особовости, невичерпне джерело духової поживи для розвитку і закріплення психічно-інтелектуальних, релігійно-моральних, естетичних, суспільних, національно-державних прикмет. Ця спільна духова пожива, що її одержує наша молодь на курсах українознавства, зцементовує її в одну свідому громаду, а рівночасно забезпечує тяглість і споєність у дальших діях, постійно підіймає на висоти ідеалу сильного характером, свідомого й корисного громадянина-українця.

Збудований в душах молоді спільний фундамент почувань, думок і змагань дозволяє краще пізнати й розуміти один одного, краще спідіяти тоді, коли цього вимагатиме добро народу, держави.

У цьому й вартість курсів українознавства, у цьому й запорука їх дальшого розвитку.

У РІДКОЛІССІ . . .

У рідколіссі сонце і тепло
І заколисує дрімотна тиша.
Тут засиніло вересу стебло,
Поглянеш —
і на серці веселіше.

Тут вітерець внизу
ледь тільки дише,
А в гущині,
де дуб підніс чоло,
Неждано зашуміло, загуло,
Так, ніби вихорем
гілля колише.

Ходімо вглиб —
там ягода і гриб
Як музика, сосни старої скрип,
Покиньмо це
дрімотне рідколісся.

Там горлиця туркоче віддалік,
Літам зозуля підбиває лік,
Там все, що серцю
може дать Полісся.

ПЕТРО ДОРОШКО

Ірина Павликовська

НАШІ ПОЗИЦІЇ

(Промова на Конґресі СФУЖО в дні 26 червня 1959 р.)

(1)

Світовий жіночий рух впродовж століття мав блискучі успіхи. Усі передові країни світу вже після першої світової війни дали повні політичні і громадські права жінкам, а після другої світової війни зробили це майже усі країни, за винятком дуже відсталих.

З гострої боротьби світовий жіночий рух перейшов у стадію державно-творчої праці. Жіночі організації працюють тепер над тим, щоб якнайбільше жіноцтва втягнути і заінтересувати державно-творчими справами. Ми мало з'ясовуємо собі, скільки важливих законів, головно в ділянці суспільної опіки, здоров'я та виховних реформ, завдячуємо постійній і наполегливій праці жіночих організацій. Світовий жіночий рух здобув собі питому вагу в політичному і громадському житті світу, як виразник вищих ідей і гуманности. Окремою опікою він оточив тепер жіноцтво відсталих країн, допомагаючи йому визволитися із звичаєвих застарілих законів. Світовий жіночий рух охоплює вже всі континенти і працює, як чинник міжнародного значення. Комісія Статусу Прав Жінки при ОН є центром державно-творчої праці жінок. У ній, крім офіційних делеґаток держав, заступлені представниці всіх більших міжнародних жіночих організацій з дорадчим голосом.

Ідеї світового жіночого руху виправдали себе вповні. Жінки учені, членки парляментів, посолки держав вносять духові цінноці в працю для своїх держав і людства.

Український жіночий рух почав діяти три чверти століття тому, майже рівночасно на центральних і західніх землях України, хоч ті землі були тоді під двома різними окупантами: царською Росією й Австрією. Не зважаючи на кордони, цей рух від початку носив соборницький характер. Це ясно видно із збірника „Перший Вінок", що його видали в 1887 р. перші провідниці того руху, Наталія Кобринська і Олена Пчілка, заходами провідних жінок України. В тому збірнику вичерпно з'ясовано ідеї українського жіночого руху.

Світовий жіночий рух, що в західніх країнах був тоді в повній динаміці боротьби за права жінки, мав, без сумніву, свій відгук і в Україні. Проте, український жіночий рух ішов власними шляхами, працюючи для піднесення громадської свідомости жінки, в першу чергу на те, щоб вона піддержала змагання українського народу за його незалежність. Провідниці українського руху виразно розуміли з самого початку, що українська жінка має своєю громадською діяльністю піддержати визвольні змагання українського народу і що повного духового розвитку може досягнути вона тільки у своїй власній вільній державі. Ці ідеї знайшли свій відгук у практичній роботі, а саме ініціятивою і започаткуванням в 1912 р. збірки на „Потреби України" та участю жінок у формаціях Січових Стрільців 1914 р.

Значення й успіхи українського жіночого руху, ідейна сила української жінки були такі, що українська держава дала в 1918 р. повні політичні права жінкам. Це громадське зрівняння дало їм змогу брати активну участь в державно-творчій праці своєї відновленої держави.

Українська жінка й український жіночий рух вже стоять на повній висоті тоді, коли тільки передові країни світу дають жінкам повні громадянські права. Українські жіночі організації формують українську жіночу Національну Раду і вступають у 1920 році в члени Міжнародної Жіночої Ради. Вони шукають співпраці із світовим жіночим рухом для підержки своєї держави, що тоді стояла у війні з московським імперіялізмом і комунізмом.

Нова окупація України після першої світової війни та її розчленування перенесли осередок праці українського жіноцтва на західні землі. Там, між двома світовими війнами, розвиваються українські жіночі організації і, не зважаючи на несприятливі умови, втягають широкі кола жіноцтва до громадської праці. З їх піддержкою працюють українські жінки, як парляментаристки, у польському соймі. А праця жіночих організацій у всіх видах ішла спільно із змаганнями українського народу до самостійного життя і власної держави.

В той самий час, між двома світовими війнами, постають українські жіночі організації на всіх теренах нового поселення українців, в першу чергу в Америці і Канаді, яким судилося відіграти поважну ролю в недалекому майбутньому. Їх ідейні основи — це праця в користь українського народу, піддержка української жінки в її громадських змаганнях на нових теренах поселення.

Друга світова війна принесла основні зміни. Московська окупація і комуністичний режим остаточно знищили вільне громадське життя на всіх землях України. Зруйновано 55-літню працю українського жіноцтва, знищено або вивезено на заслання провідних діячок українського жіночого руху. Лише частина з них врятувалася, залишивши рідні землі. Український жіночий рух опинився в тяжкому положенні. Тоді саме українські жіночі організації Америки і Канади, відчуваючи відповідальність за дальшу долю українського жіноцтва, скликали в 1948 р. у Филаделфії Світовий Конґрес. На тому Конґресі були заступлені українські жіночі організації Америки (Союз Українок Америки, Український Золотий Хрест в ЗДА), Канади (ОУК, СУК, ЛУКЖК), Об'єднання Українських Жінок в Німеччині, Англії, Бельгії та при піддержці жіночих організацій Південної Америки і Франції — дали почин до створення Федерації Українських Жіночих Організацій, в скороченні СФУЖО.

Завданням СФУЖО було об'єднати й наладнати працю українських жіночих організацій у вільному світі, дати поміч і піддержку в праці жіноцтва на нових місцях поселення. Об'єднання українок у вільному світі мало скріпити їхню працю:

а. в користь українського народу, допомагаючи його змаганням;

б. піддержати працю жінки в користь української спільноти і спільнот їх країн поселення;

в. заступати свобідну думку українки у вільному світі серед власного громадянства і в світовому жіночому русі.

Українське жіноцтво було першою з наших громадських організацій, що після другої світової війни знайшло спільну мову і заздалегідь створило осередок своєї праці у світовому маштабі.

Український Жіночий Рух Рух почав новий етап праці поза межами України. Ідейні основи зосталися ті самі, змінилися тільки умови й методи праці.

Завдання СФУЖО не було легке. Мало хто в громадянстві з'ясовував собі вповні важливість і трудноці в переведенні їх завдань. Величезні простори й віддаль, розпорошеність українських поселенців — це були ті перші трудноці. Водночас нова хвиля еміґрації що прибула до країн поселення, вимагала опіки на початку свого перебування в новій країні. Постали жіночі організації на нових континентах, і їх треба було піддержати.

Роман Дацко

ПРО УКРАЇНСЬКУ ПРЕСУ ДІТРОЙТУ

З початком цього року засновано в Дітройті, точніше в одній із дільниць дітройтської метрополії, в Гемтремку, Український Національний Архів, а при ньому Відділ Української Преси.

Підготовча праця тривала одинадцять років. За ці роки перекинуто в Дітройті всі закутини, бібліотечні шафи, домашні архіви та стріхи, і знайдено чимало цікавого й призабутого матеріялу, що є джерелом для історичних дослідів про покоління, яке тут жило.

Пресовий відділ архіву відкрито у лютому ц. р. виставкою Української Преси у Вільному Світі, що на день відкриття нараховувала 514 експонатів, а на початок червня збільшилась до 612.

За цей короткий час дійшло ще 98 видань, головно дуже рідкісних — їх доповнили українські наукові круги, заінтересовані громадяни, деякі організації. Праця архіву обіймає різні ділянки і кладе основи під майбутній Український Національний Музей Дітройту.

Архів преси — це лише один із відділів Архіву-Музею — і про його тільки дітройтську пресу подаються ці інформації.

І так, першим місцевим часописом, що почав друкуватися в Дітройті (точніше в Гемтремку), треба із сумом ствердити був „Робітник" з кличем: „Пролетарі всіх сторін, єднайтеся!" Він почав виходити у 1929 році. Архів має добре збережені його числа, з яких видно, хто й куди намагається вести наших людей.

Зараз після „Робітника" появляються в тому самому році „Українські Вісти" під редакцією М. Шустакевича, які пробуджують українські маси в завзятій кампанії проти „Робітника", як органу чужої аґентури.

„Пора" — третій пресовий орган лівого крила соціялізму, що його в 1930 році почав видавати відомий друкарський підприємець Починок. З архівних чисел довідуємось, що через 7 років, у 1937 році „Пору" перейменовано на „Нову Пору". У 1940 році редагує її Г. Кравчишин, і за його редакції одержує вона назву „Українська Громадська Пора". Починкова „Пора" має за собою понад 20 років існування. Політичний і напрямок був одною з причин самозліквідування після приїзду нової іміграції. В році 1930 появляється ще „Бюлетин Українського Робітничого Союза" — в його редакційних статтях знаходимо розсварення, політичні контракиди; його життя в історії Дітройту — коротке.

У 1938 році появляється „Український Вістник" і в цьому самому році відомий уже нам редактор Г. Кравчишин починає видавати свій журнал „Новий Час" (1932 до 1936). У тому самому періоді виходить у Дітройті „Українська Газета", редакційна колеґія якої складається з д-ра Кібзея, д-ра Яцева, Іванчука, Шустакевича, Лазаря. Архів нотує існування цього органу від 1932 до 1936 року. В 1935 році появляється у Дітройті нова трибуна українського друкованого слова, що носить назву „Піонір" (ред. Йосиф Саск). У цьому самому році відома наша громадська діячка, нині голова Міської Ради, п-ні Маруся Бек, переїхавши з Пітсбурґу до Дітройту починає видавати тут „Жіночий Світ" (1935 до 1938). В році 1937 постає видавнича спілка „Космос", а з нею народжується газета „Українська Зоря".

Український англомовний часопис під назвою „The Rising Star" появляється тут у 1935 році; його видає молодь при Українській Католицькій Церкві ім Св. Йоана. У 1940 році зорганізоване українське жіноцтво видає журнал малої форми під назвою „Жінка". З архівного числа виходить, що його редаґувала п-ні Катерина Хом'як. Ще в тому самому році появляється періодик, „Ukrainian Graduates", що його в англійській мові видають українські градуанти, а в 1944 році — новий 32-сторінковий журнал „Громадське Життя"; архів нараховує три видання цього журналу.

У 1949 році появляється „Бюлетень Українських Емігрантів", у 1950 році „Лис Микита", „Молоде Життя" й „Український Прометей". У 1951 році — „Фенікс", журнал для молодих (до 1956). В тому самому році починає виходити тижневий „Бюлетень" Української Католицької Церкви в Гемтремку, а далі журнал „Для України" — видання жіночого відділу Української Гетьманської Організації. У 1932 — „Бюлетень" Української Католицької Парохії при Церкві Св. Івана — і „Наш Контакт", що його видає Федеральна Кредитова Спілка „Самопоміч". У 1955 — „Вісті із Станиці", що їх видає Пласт. „Вісті" Українського Літературно-Мистецького Клюбу й „Бюлетень" УККА. У 1956 — „Бюлетень" Головної Управи Гетьманської Організації. У 1958 — „Сеніорська Ватра" в-ва „Булава" — Дітройт-Торонто, „Вісник" Української Православної Церкви св. Покрови і „Наше Слово" — Бюлетень Братства Св. Андрія. У 1959 — „Українська Газета", „Бюлетень УКК" в Гемтремку й „Сумівські Вісті".

Слід було б додати, що українці Дітройту мають ще свою постійну колону „Юкрейнієн Нюз" в англомовному тижневику „Ди Ситезен" — редактором якої є п. Володимир Тустанівський, а в минулому провадив у цьому самому часописі „Українську Хроніку" українською азбукою д-р О. Марітчак.

До 1928 року дітройтські укрінці не мали своєї місцевої преси, українська преса приходила сюди з інших міст Америки і з Галичини, головно зі Львова. Найпопулярнішим серед тутешнього населення часописом була „Свобода", яко й досі має тут найбільше читачів.

Архів нараховує 35 періодичних видань української преси, видаваної українськими поселенцями в Дітройті.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Концерт духової оркестри СУМА в Боффало

13-го червня сумівська духова оркестра з Шикаго дала свій концерт в залі „Дніпро" в Боффало. Вже з перших тактів марша „Альте Камерaден" пригадалися колишні військові оркестри, якими славилася небіжка Австрія. Та не тільки той марш, але усі шістнадцять точок програми концерту засвідчили, що маємо перед собою оркестру, яка заслуговує на назву доброї оркестри, і що Шикаґівська СУМА може бути з неї горда. Понад шістдесять музикантів в гарних однострoях (в цьому також дівчата) опановують гру на дерев'яних, бляшаних і ударних інструментах, в їхній грі чути повну гармонію, чіткий ритм і чисту мелодійну лінію. Група інструментів не „вириваються" одні понад других, як це буває не раз у слабких оркестрах, а творять одну, добрезвучну цілість. Можна мати побажання, щоб в деяких місцях корнети не ховалися в тінь дерев'яних інструментів, а виступали чіткіше зі своєю мелодією. В програмі були й українські твори, які тут тяжко роздобути, за винятком Маршу Соколів Ярославенка, але при добрій волі капельника оркестра має їх у своєму репертуарі.

Кому належиться признання за добру гру оркестри? Певно витривалості і добрій волі музикантів, але в першу чергу їхньому провідникові, фаховому капельникові Іванові Барабашеві, який не тільки навчив їх грати, але й виконувати твори, який вложив немало праці в приготування програми, інструментуючи українські твори та даючи зразок власної композиції „Наші Карпати", в якій використав народні мотиви. Не можна поминути мовчанкою доброго корнетиста Романа Поповича, який виконав на тлі оркестри сольо на корнеті. Капельникові, панові Барабашеві тріба погратулювати за успіх, а музикантам побажати, щоб не спинилися на перших успіхах, тільки дальшою працею стреміли до ще кращого опанування своїх інструментів та підносили свою оркестру до мистецьких висот.

О. З.

Відзначення 60-річчя праці Василя Безкоровайного в Боффало

Концерт для вшанування 60-ліття композиторської праці проф. Василя Безкоровайного влаштували українські Т-ва і Організації, об'єднані при Відділі УККА в Боффало, 7-го червня в залі УНДому „Дніпро". Під час концерту, якого програма була складена з творів Ювілята, мішаний хор УККА під диригентурою д-ра Романа Ставничого і при фортепіяновім супроводі п-і М. Ставничої, виконав вісім хорових пісень: Думи мої, Листопад, Народнім лицарям, дві пісні УПА (в обробітці Ювілята), Лети, ти наша пісне, Ой у саду та Ода до пісні. Хор, хоч невеликий числом, дібраний голосово і добре зіспіваний та приготований невтомною працею диригента, вив'язався зі свого, нелегкого завдання, зовсім добре. Солістка (сопран) пані Люба Німців з Рочестеру відспівала (про форт. пані О. Костинюк) три пісні: Рожевий квіте, Чари ночі і На склоні гір. Солістка, знана з концертової естради, вложила у виконані пісні не тільки повну красу свого голосу, але також глибоке зрозуміння і відчуття думок композитора. Бас-баритон Зенон Мягкий відспівав (про форт. пані Г. Лагодинська - Залеська) написаний для нього композитором довший сольовий твір до слів Шевченка „Мій Боже милий", виявляючи у виконанні не тільки повноту свого гарного голосу, але і красу співаного твору. Вокальний терцет сестер Дубляниць з Торонта був милою несподіванкою для бофалівської публіки, яка почула його вперше. Терцет, який і голосово і технікою співу заслуговує дійсно на вирізнення, відспівав (при форт. пані Г. Залеська) „Баркаролю" і „Вечірню пісню".

До музики В. Безкоровайного „Спомини з гір" створила пані Олена Ґердан танковий монтаж, в якому виконала сама „Думку і коломийку", а гурт пластунок під її проводом дав нам „Спомин з вечерниць". Стилеве виконання танків, гарні гуцульські убрання та молодеча легкість танцюючих, дали живий спомин з гуцульських Карпат. Фортепіянову партію танків виконали пані М. Брокерт і А. Борачок. Варіяції на тему пісні „В гаю зеленім" виконав на фортепіяні сам Композитор, якого публіка привітала спонтанними оплесками, при чому представники товариств вітали Ювілята словами признання і подяки за його творчу працю та вручили йому китиці цвітів. Крім усних привітів наспіли на це свято також письмові привіти і телеграми від був. учнів, організацій і приватних осіб, які відчитав п. З. Мягкий.

Вечір пройшов у піднесеному настрою і був дійсно виявом признання для проф. Безкоровайного за його довголітню композиторську, педагогічну і організаційну працю на музичному полі, що відмітив докладніше у вступній промові проф. О. Залеський. Треба згадати, що того ж дня відмітила ювілей радіопрограма пп. Лаврівських, а наступного дня на програмі п. Шарвана передано частину концерту і слово подяки професора Безкоровайного для виконавців програми і для комітету, який влаштував цей концерт.

О. З.

Закінчення шкільного року в УМІ в Ню Йорку

7-го червня в залі УНДому відбувся концерт і вручення дипломів студентам УМІ. У концерті взяли участь два ансамблі: дитячий хор під керівництвом п. Ю. Оранського і подвійний квартет скрипаків кляси проф. В. Цісика. Крім того солістами виступали учениця проф. Р. Савицького Уляна Яц та учениця проф. В. Цісика Стефа Маличівська. При фортепіяні були п. М. Цісик та пані Н. Недільська - Слободян. У першому відділі директор УМІ проф. Р. Савицький сказав коротке слово на закінчення шкільного року. Дитячий хор п. Ю. Оранського показав добре звучання і певний ансамбль під вмілою рукою свого диригента. Найбільше враження зробила „Пряла" М. Лисенка з майстерним супроводом фортепіяна, який чудово ілюстрував рухи веретена і пражі. Цей хор очевидно буде розвиватися і набувати досвіду та репертуару. Треба п. Ю. Оранському подумати про солістів, яких ліпше запросити з співаків бо дитячий голос, навіть гарний, часто не звучить добре до „мутації".

У першому відділі крім виконавців виступила ученицякомпозитор Мар'яна Шумилович, яка виконала власні композиції ... „В печерах" і рондо „Абакада". Вона вчиться композиції у проф. І. Соневицького. Обидва твори зробили добре враження.

Подвійний квартет учнів проф. В. Цісика виконав „Анданте" з п'ятої симфонії Чайковського (на жаль в недоброму перекладі і занадто скорочене) та марш Р. Ваґнера з опери Фієнці". Ансамбль звучав непогано, досить чисто, але трохи непевно, по-дитячому".

Останнім номером першого відділу була баляда Шопена у виконанні учениці проф. Р. Савицького Уляни Яц, яка має досить розвинену техніку, але для цієї баляди в неї не було досить свободи і „звуку". Твори Шопена часто вимагають співучого звуку й гарної динаміки.

У другому відділі знову виступав хор п. Ю. Оранського і ще одна солістка (учениця проф. В. Цісика), яка добре виконала „Слов'янський танок" Дворжака та „Циганські мелодії" Сарасате. Після неї директор вручив студентам, які закінчили Інститут — дипломи. Деякі студенти одержали ще дипломи від американських організацій, де вони виступали.

Партію фортепіяна добре виконали п. М. Цісик і п. Н. Недільська - Слободян. Концерт мав добрий успіх.

Проф. В. Грудин

100 доларів може здобути кожний, хто стане членом чи додатково забезпечиться на будь-яку суму в Українськім Народнім Союзі в його Ювілейнім Році 65-ліття існування. Розподіл нагороди відбудеться 31 грудня 1959 р. — Ставайте Ювілейним членом УНСоюзу!

МАТИ ІГУМЕНЯ — ЙОСАФАТА ТЕОДОРОВИЧ

Мати - Ігуменя Йосафата Теодорович (5. 7. 1878 — 12. 7. 1954)

Я приїхала до Злучених Держав на Світову Виставу в 1939-му році. По кількох тижнях вибухла Світова війна, і я не могла вертатися на студії до Бельгії. Непевність, що сталося з родиною на Рідних Землях, страх перед „завтра", доводив мене до розпуки. Аж тут я отримала листа від Ігумені Сестер Василіянок із Факс Чейзу, Па., з запрошенням відвідати сестер і Академію. З оповідань я багато чула про „енергійну Ігуменю в Америці", і тому я з цікавістю поїхала до Факс Чейзу. В монастирській розмовниці стрінула мене монахиня, висока, пристійна, скора в рухах і говоренні, а при тім щира й скромна. То була Мати Йосафата Теодорович, Ігуменя Сестер Василіянок у ЗДА. Вона запропонувала мені учителювати в Академії. Я була вихованицею Сестер Василіянок у Львові на Потоцького, привикла до монастирської дисципліни і з радістю прийняла пропозицію.

Правда, я довго в Академії не вчила. Можливо, що в мене був брак патріотизму, щоб витримати в українській інституції, яка щойно тоді розбудовувалася і не могла достаточно в и н а г ороджувати членів факультету. По році я залишила Академію. Під час бойого побуту в Академії, я мала добру нагоду пізнати Матир Ігуменю Йосафату. Вона була людиною здібною, інтеліґентною, щирою і дуже доброю. Вона вміла дати розпорядження, була дуже вимагаюча, але вміла все сама зробити й сама тяжко працювала. Вона була всюди. Здавалося, що я щойно бачила її в школі, а тут Вона вже у розмовниці, або на городі, а то йде подивитися, чи кури нагодовані, чи корови чисті, або там сіно перевертає, щоб на час зібрати, бо може дощ буде падати. Вже знов бачу її постать, як сидить на лавочці під вишнями та конферує з монахинями. Мати Ігуменя вміла все сама зробити, може й тому вміла так добре всім зарядити. За її ігуменства та щирою співпрацею її добрих Сестер прекрасно розвивався Матірний Дім, Академія, Каледж, господарка у Факс Чейзі і фарма в Чесепіку. Хоч нового сиротинця вже не дочекалася бачити, але вона ще за своєї адміністрації насклaдала фонди на закупно площі під його будову. Покликань до монастиря було досить, а Мати Ігуменя була сердечна до своїх новичок. По парохіях зростали парохіяльні школи під проводом Сестер Василіянок. А треба взяти під увагу, що як Мати Йосафата приїхала до ЗДА, то тут не було ні одної сестриучительки. Вона збагнула потребу парохіяльних шкіл і тому всіх нових сестер старалася вишколити та дати їм університетську освіту. В тім мала велику поміч у своїй заступниці і щирій сестрі - приятельці Марії Должицькій, яка сама мала вищі студії з титулом доктора. І сьогодні Сестри Василіянки можуть похвалитися сестрами - учительками не тільки зі середньою, але й вищою освітою.

Мати Йосафата помагала всім. Хто тільки мав клопіт, скривився і прийшов до неї, вона вже була готова помогти. „Не журіться, буде добре" — була її звичайна відповідь. І то не тільки близьким чи знайомим помагала вона, а всім, що були в потребу. А скільки українства було в цій скромній монахині. Як тільки перші вістки дійшли до неї про біду наших скитальців в Німеччині, вона зарядила, щоб під кличем „Діти - Дітям" учениці Академії висилали пакунки для української дітвори в Німеччині. А скільки то родин вона спровадила. А скільки панночок і то не тільки католичок, а й православних, спровадила Мати Йосафата до своєї Академії. А скільки то вона дала помочі українським науковцям і артистам.

Мати Ігуменя Йосафата — була людиною праці, молитви, дисципліни, любови й зрозуміння для всіх. Хто раз пізнав її, то не міг її забути. Вона ставала приміром для людини. І видно, що Бог хотів випробувати її у терпіннях також, бо Мати Йосафата тяжко хорувала шість років і померла 12-го липня 1954 р.

І Бог забрав ту велику українку - монахину — провідницю Сестер Василіянок у ЗДА. І думками схоплюю той час, від коли я тут в Америці. Скільки то наша українська еміґрація стратила своїх духовних і світських провідників. Хоч би тільки ті, що я я особисто знала і їх приязнь цінила: отець канцлер Тарнавський, обидва отці Лотовичі, о. Процко, о. Залітач, о. Чапельський, о. Шуховський. Між отцями Василіянами незабутній брат Мати Йосафати о. Епіфаній Теодорович, о. Журавецький, о. Решетило, о. Трух. А наші світські провідники, як д-р Цегельський, д-р Лука Мишуґа, проф. Вертухів, проф. Гайворонський і багато, багато інших. То тільки в українській еміґрації тут у Злучених Державах, а які втрати на Рідних Землях. Відходять від нас наші духовні і світські провідники, люди великих ідей, великої посвяти, великих діл. А хто їх заступить?

У своїх розважаннях про будуче України, про наші інституції, наші громади, часто згадую про наших провідників, що від нас відійшли. Часами відвідую їхні могили, а дуже часто згадую їх у своїх скромних молитвах.

В п'яту річницю смерти Мати Ігумені Йосафати Теодорович відбудеться Панахида на могилі Покійної у Факс Чейзі в неділю 12-го липня, о другій годині по полудні, а в понеділок, 13-го липня о 9-ій год. ранку о. проф. Войнар відправить в монастирській каплиці отців Василіян в Глен Ков, Л. Ай., поминальну Службу Божу й Панахиду.

Нехай пам'ять тої великої Українки - Василіянки остане між нами і перейде в історію України.

Марія Клячко

Ню Йорк, липень, 1959 р.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співвласниками 22-мільйонового майна організації!

Виставка малярської школи Любомира Кузьми в Ню Йорку

В днях 20 - 21 і 27 - 28-го червня 1959 р. відбулася в УНДомі в Ню Йорку виставка праць учеників і студентів малярської школи Любомира Кузьми. Ця виставка обіймала праці зі шкільного року 1958/59. У виставці брали участь три групи (залежно від віку): 1) група дітей (Любомира Кметик, Ігор Курилавка, Віра Корецька, Адріянна Олексюк, Теодор Корецький, Ірина Єфремова); 2) група молоді: (Люба Крижанівська, Юрій Кебало, Ірина Кіпа, Василь Гайдич, Маріянна Шумилович, Аріядна Стець, Ігор Попович, Богдан Сливка, Петро Пясецький, Анна Рейнарович і Христина Шпонтак) та 3) група старших: (Лідія Грицан - Сушків, Любов Олексюк, Галина Мирошниченко і Тар. Шумилович), які виставили понад сто п'ятдесять експонатів, в тому малюнки (олія і темпера), рисунки (різні техніки), і ритовини. Виставка викликала зацікавлення не тільки серед батьків учеників, але і серед інших громадян, які цікавляться мистецтвом (продано деякі образи).

Виставлені праці свідчать свідчать про те, що учитель своєю працею зумів збудити у своїх учнів любов до мистецтва, які виявили поважні успіхи.

Л. Луців

● Управа Капелюхової Корпорації Америки заповідає, що восени чоловічі капелюхи коштуватимуть дещо дорожче, як минулого року. За причину цього голова цієї корпорації Бернард Л. Салески подав подорожчання матеріялу, з якого робиться осінні й зимові капелюхи (шкірки австралійських кріликів).

● Західньо - німецький найвищий військовий суд позбавив генерала Отто Ремера військового звання і всіх зв'язаних з цим прав. Ген. Отто Ремер, який має тільки —46 років, втратив також право на пенсію і не може бути прийнятий на військову службу. Головна „заслуга" Отто Ремера — здавлення протигітлерівської змови в політично - військовій верхівці III Райху в 1944 році.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

З життя парафії в Диксонвіл, Па.

Діксонвіл, невелика майнерська місцевість, в Пенсилвенії, що належить до округи Індіяна. Парафія УПЦ в ЗДА, зорганізована в 1919 році, об'єднує коло пятьдесяти родин. Перші поселенці, які тут прибули, працювали в майнах; походять з Засяння. Їхньою позитивною прикметою — це незвичайне прив'язання до своєї церкви, традиції побуту, що виявляють вони громадною участю у всіх Богослуженнях. Релігійним життям вони завжди зацікавлені, тому приступлення їхніх дітей до першого св. Причастя, мусіло бути для них особливо зворушливим. Дітей приготовляв до першої св. Сповіди і св. Причастя о. настоятель М. Угорчак. Діти приходили точно і з гарним успіхом вивчали лекції. Супроводжала дітей і берегла порядку під час науки вчителька недільної школи пані Роза Джулок. Діти мали доволі часу присвоїти собі значення тих Таїнств, які готувалися прийняти. Це сталося в перший день Зелених Свят, при громадній участі парафіян, а специяльно батьків дітей.

До першого Причастя приступили Катерина Кострик, Стефанія Отерсон, Калина Фішер, Марія Анна Джулок, Шерон Місько, Іван Століца, Ричард Смайло, Давид Джулок, Іван Теренчак, Іван Рудяк і Вільям Белок.

Прибрані святочно з свічечками, дівчатка по середині, хлопчики з боків, стояли вони одним рядом на переді церкви, чекаючи на врочисту хвилину. Під час св. Причастя старші діти недільної школи заспівали пісню Царю небесний, Боже могучий. О. парох мав духовне слово, в якому привітав діточок, що прийняли вперше св. Причастя, а так само батьків, бажаючи дітям зберегати отриману ласку Божу з св. Причастя у своїх серцях, а батькам, щоб їх діти зростали в християнських чеснотах їм на радість і потіху. Опісля о. парох роздав дітям пам'яткові образці першого святого Причастя і молитовники, що було для них найкращою нагородою. По Богослуженні діти приступили до цілування хреста, а старші діти недільної школи співали „Якже ти славний, Боже в Сіоні".

Годиться згадати, що при парафії є зорганізована українська школа, яка має дві кляси, для старших і для молодших. Старші відвідують українську школу тричі в тиждень. При цій нагоді о. парох навчає їх церковних пісень в українській мові. Курс для молодших є в стадії організації, і батьки вже почали зголошувати дітей. На першому курсі для старших учащають Марина Беца, Кессі Пачолик, Дарлін Отерсон, Маргарита Белок, Сузанна Століца, Дорота Белок, Марія Белок, вони й створили хорову групу, яка співає в церкві.

До недільної школи вчащає 30 дітей. Вчительками є пані Гелен Отерсон, Роза Попель і Роза Джулок. Їхні старання особливо виявилися при підготовці на „День Матері", яке відсвятковано разом із традиційним „Свяченим" 10-го травня у власній галі. Свячене відбулося зараз після Служби Божої. Парох посвятив Божі дари і привітав всіх приявних. Підготовкою до Свяченого зайнялися сестриці, за що належиться їм подяка.

Після Свяченого недільна школа започаткувала свою програму, присвячену Дневі Матері. Програма складалася з точок в українській і американській мовах. Її відкрили воскресним тропарем „Христос воскрес". Опісля виступили учениці Марта Беца, Дарлін Отерсон і Сузанна Століца в деклямації „Привіт Матерям". О. парох привітав приявних матерів, підкреслюючи ті відповідальні обов'язки, які поклало на них Боже Провидіння, віддаючи в їх руки виховання дітей. Діти української школи заспівали потім пісні „Христос Воскрес, Христос Воскрес — радість з неба всім являється" і пісню для матерів „Садок вишневий коло хати".

В програму американської частини увійшли пісні і рецитації. Її започатковано піснею „Ґод Ґіфтс — Май Модер", яку відспівали Сузанна Століца, Дарлін Отерсон і Кессі Пачолик при акомпаніяменті на піяні Марини Беца. Для молодих матерів була зворушлива хвилина, коли виступили з короткими деклямаціями найменші під проводом-і Рози Попіль. Це діточки Йосиф Кострик, Гелен Джулок, Варвара Отерсон, Ярема Теренчак і Михайло Белок. Діти відіграли дві сценічні картини „Голд Крон" і „Олд Ґуд Дейс". Молодими акторами були Дарлі Отерсон, Марія Белок, Маргарет Белок, Сузанна Століца, Джім Століца, Давид Джулок, Марина Беца і інші.

Короткі деклямації виголошували ще Катерина Кострик, Калина Фішер, Мері Джулок, Стефанія Отерсон, Шерое Місько, Дорота Белок, Ричард Смайло, Іван Століца, Давид Джулок, Білл Белок, Джон Теренчак.

День Матері закінчився успіхом на радість батьків, які мали нагоду переконатись, як багато скористати можуть їхні діти в недільній школі. Осяги безперечні і вони є заслугою самих батьків, які співпрацюють з своїм проводом, присилаючи своїх дітей до недільної школи і церкви. Не менша заслуга наших вчительок, а так само всіх тих, що приклали свої руки, щоб все те перевести, зорганізувати і виконати. В цьому лежить активність і праця парафіян для загального добра.

В. Гр.

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

ШИКАГО, Ілл. — Місячні Збори Б-ва св. ап. Петра і Павла, Відд. 220 (злученого із 139 Відд. „Вільна Україна"), відбудуться в суботу, 11-го липня 1959 р., в год. 7:30 веч., в церковній залі при 4952 Савд Полайна вул. На порядку є важні справи до вирішення і тому проситься всіх членів точно та масово прибути на ці Збори. — Управа.

КЛІВЛЕНД, Огайо. — Місячні Збори Б-ва св. ап. Петра й Павла, Відд. 102, відбудуться в неділю, 12-го липня 1959 р., зараз по співанії Службі Божій, в церковній залі — 2280 W. 7th St. Просимо членів прийти та відібрати дивіденду. — М. Малеський, предс.; С. Косик, кас.; М. Бобечко, секр.

ЛЕОНІД ЗАНЬ

(Посмертна згадка)

Він був одинокою дитиною своїх батьків Григора і Христини Занів.

В 1915 році російське військове командування зарядило евакуацію Холмщини, і тоді Григор Зань, секретар повітового суду в Грубешеві разом з судовим архівом опинився в Бердянську, де й одружився таки з холмщанкою з Замостя, а в 1920 році народився їм син — Леонід.

З великою небезпекою для життя родині Занів пощастило вирватися з Бердянська і в 1922 році дійти до рідної Холмщини.

До праці за фахом поляки українця Заня не приняли, і він з дружиною і сином поселився в рідному селі Майдан Непризький, пов. Замостя. Там взявся за дрібну торгівлю деревом. Цей „фах" по кількох роках закінчився, бо не стало лісу і у 1931 р. Григор Зань з родиною переїхав до Замостя, де йому вдалося записати сина Леоніда до польської гімназії, бо українських, навіть початкових шкіл, на Холмщині не було. Сам Зань улаштувався на посаду секвестратора у сусідньому Білгорайському повіті.

В 1938 році поляки підготовляли свою ганебну протиукраїнську акцію на Холмщині, і тоді Григор Зань втратив посаду секвестратора. Леонід в тім часі перейшов до 8-ої кляси гімназії, і не було чим хати заплатити. З бідою, при помочі приятелів і знайомих, прийшлося Заням латати своє життя в Замості до матури сина в 1938 році. Син матуру одержав, але у тому самому часі вже здійснювалася запляннована поляками акція нищення церков, і під загрозою ламання костей з вбивствами включно, змушування українського населення до переходу на римо - калицьку віру.

Родина Занів втекла з Замостя до свого кревняка, начальника залізничої стації недалеко Люблина. Під тією самою стріхою у 1944 р. урятував своє і своєї дружини життя о. прот. Віталій Сагайдаківський, який тепер живе у Торонто.

У кревняка Зані віджили протягом якогось часу, але почалася війна. Щоб не спричинити якоїсь біди своєму хлібодавцеві - не-полякові Зані перенеслися до Люблина, де батько працював як сторож кам'яниці. В половині літа 1944, коли польський комуністичний уряд заінсталювався в Люблині, якась польсько - комуністична формація арештувала сл. п. Леоніда. При допитах у в'язниці польські комуністи поступили з ним так, як у Львові польська поліція зо сл. п. Ольгою Басараб. До сутерини батька, принесли на ношах Леоніда, бо був дуже скатований. У тій сутерині, яка вміщає тільки одно ліжко, Леонід пролежав живим трупом від осени 1944 до пізньої осени 1957 р. — 13 років.

Знеможені і виснажені до краю родичі, при чому мати сама тяжко хвора на цукрицю, виблагали у хірурга згоду перевести операцію Леонідові, але він на операційному столі помер.

Всі заходи і надія Григора і Христини Занів, щоб вивести свого одинака на повновартісну людину та мати опору на старість, — з ласки польських комуністів пропали.

На старість, він має 70 а вона майже стільки само, вони знайшлися у крайній нуході, голі і голодні. Їм треба б конче допомогти. Таких наших людей у потребі є там багато, і про це ми тут повинні пам'ятати.

К. Ш.

Недбайливість батьків спричиняє збільшення випадків занедужань на поліо

Вашингтон. — Головний лікар ЗДА генерал Лерой Бирні заявив, що численні батьки в 1958 і цьому році занедбали нащепити проти поліо своїх дітей і внаслідок цього число занедужань на цю недугу збільшується. В 1955 році було 16,000 випадків паралітичного поліо. В тому році почали щепити проти тієї недуги, і в 1956 році цих випадків було тільки 8,000, а в 1957 — 2,200. Але в 1958 р. занедужань на паралітичне поліо було аж 3,100 — на 44% більше в порівнянні з 1957 роком. Цього року цих занедужань було вже 509 — майже два рази більше як в 1958 році в тому самому часі. Треба знати, що „сезон" цієї жахливої недуги починається вже в липні. Досі ствердили, що між 284 хворими на поліо цього року, аж 243 не були три рази нащеплені проти цієї недуги. Д-р Бирні гадає, що між дітьми нижче 5 років є ще коло 12,000,000 таких, які не були по три рази щеплені вакциною д-ра Солка.

В першому півроці цього року випродуковано 3,284,037 авт

Дітройт. — На основі статистики виходить, що в першій половині цього року в ЗДА випродуковано 3,284,037 особових авт, з чого вже тепер передбачають, що в цілому році 1959 число випродукованих авт винесе коло 6,500,000. В місяці червні число випродукованих авт перейшло 500,000. Фордова Моторова Корпорація заявила, що її цьогорічна продукція є найбільша від 1955 року, коли випродуковано було в ЗДА рекордово високе число пасажирських авт — 7,920,186. Подібно заявила і Америкен Моторс Корпорейшен. Тут треба пригадати, що в 1958 році випродуковано було в ЗДА тільки — 4,257,000 авт, а в 1957 році — 6,113,344.

Скапітулював військовий противник президента Фрондізі генерал Артуро Оссоріо Арана

Буенос Айрес. — В політичних колах думають, що клопоти з внутрішньою опозицією теперішнього президента Артура Фрондізі скінчилася після того, як добровільно скапітулював головний військовий противник генерал Артур Оссоріо Арана, зголосившися в кватирі міністра оборони генерала Ельбіо Анаї. Деякі вищі військовики три тижні висловлювали своє незадоволення з уряду президента Фрондізі, якому закидали, що він є під впливом прихильників Перона. В половині червня ген. Арана заповів був державний переворот, і тоді він і деякі його прихильники втекли були зі столиці та приєдналися до військових ребеліянтів у Кордобі. Капітуляція ген. Оссорія Арани може причинитися до стабілізації відносин в Арґентині, якої вона потребує для направи своєї економіки.

Нюйоркський тенісовий клюб відмовляється з расових причин прийняти на члена д-ра Ралфа Банча

Ню Йорк. — Д-р Ралф Банч, власник нагороди Нобеля в 1950 році і підсекретар в Об'єднаних Націях, повідомив пресу, що тенісовий клюб в Ню Йорку (Форест Гіллс, Квінс) відмовився прийняти його 15-річного сина і його самого на своїх членів тому, що вони є неграми. Президент цього тенісового клюбу Вільфред Бурґланд заявив, що до клюбу не приймається ані жидів ані негрів. Преса пригадує, що на кортах цього клюбу грали вже грачі негритянського і жидівського походження, а негритянка Алтея Гібсон здобула там навіть чемпіонат. Д-р Банч старався про прийняття свого сина на члени цього клюбу, але йому відповів президент клюбу, що там членами стають через запрошення, а не через внесення аплікацій. Д-р Банч заявив, що білі приятелі його сина зможуть запросити Банча молодшого на члена клюбу, але президент клюбу тоді заявив, що досі в них немає негритянських і жидівських членів.

ПОЛІТИЧНІ Й СТРАТЕГІЧНІ АСПЕКТИ БИТВИ ПІД КОНОТОПОМ

(Продовження зі стор. 2)

забезпеченні рухів, постачання тощо. Досить було вже того, що антагоністи Виговського рішили його усунути, бо, мовляв, ще перед смертю Хмельницького вони присягали його синові Юркові, а що Виговський мав бути лише опікуном Юрка; що Виговський не був полковником, себто не мав за собою, по-нашому сказати б, бойового стажу.

Епізод з обранням Юрка Хмельницького на гетьмана не має значення, але прийшло до зборів полковників і сотників, які вибрали Виговського гетьманом — було це, спочатку в Суботові й Чигирині, а потім Виговський, щоб підсилити свій авторитет, мусів ще раз складати булаву в Корсуні, де в його виборах брали участь представники від рядового козацтва. Тим антагоністам вдалося ще й скаптувати кошового Барабаша під претекстом, що він і запорожці не брали участи у виборі Виговського. Вони не погордили доносами до Москви, одвертими бунтами проти адміністрації Виговського, підбуренням черні демагогічною агітацією, що Виговський запродався Польщі і хоче приверрнути панування польських можновладців та кріпацтво. З повною енерґією здушив Виговський повстання Пушкаря, змусив Барабаша підпорядкуватись, лише не міг досягнути Безпалого, що сховався за московські багнети.

Москва побачила, що інтриґами та організацією внутрішних заколотів нічого здобути не зможе, бо не тільки українська шляхта, на яку в своїй державній праці сперся Виговський, але й народ зрозумів інтриґи Москви і став по боці свого гетьмана. Велику поміч гетьманові дало українське духівництво на чолі з митрополитом Сильвестром Косовим, а по його смерті митрополитом Діонісієм Балабаном.

У політиці зовнішній і внутрішній Виговський виявив мудрість і спритність, а в усій своїй праці великий державницький такт. Ці властивості його характеру перемогли, перевищили особисті урази, на які він, цей великий державний муж української історії, не заслужив. Отже, Москва переконалася, що війна з Україною неминуча, і почала на північних її кордонах громадити свої війська.

Виговський у спеціяльній деклярації до всіх заприязнених і невтральних держав Европи нотифікував московську зрадницьку імперіялістичну політику і заявив про своє рішення прийняти виклик Москви словами: „Зрадлива акція Москви явно приготовлена на те, щоб зробити з нас рабів передусім через стимулювання громадянської війни в нашій країні".

В українській пресі останнім часом появилося чимало статтей різних авторів, які насвітлюють політичні та мілітарні обставини в Україні і до певної міри в цілій Східній Европі перед битвою під Конотопом і передають перебіг самої битви. Історична повість Б. Полянича „Вершники смерти", друкована в „Америці", і статті д-ра М. Філя, друковані в „Шляху Перемоги", дають ґрунтовну аналізу психологічних та суспільно-соціяльних настроїв в Україні в тім часі, що безперечно були основним підложжям конечности збройного змагання з Москвою. Але теж вони були, в нашій інтерпретації, вкупі з іншими факторами ситуації причиною невикористання блискучої перемоги Виговського над москвинами.

В синтезі ситуації перед битвою і в реляції про перебіг битви та у висновках ми хотіли підкреслити елементи рішень Виговського, що був безсумнівним і авторитетним вождем, бо ж ввесь перебіг битви був вислідом його передбачень для концепції битви, безпосереднього нею керування з використанням всіх оперативних і тактичних факторів, виявленням блискучої запопадливости під час самої битви.

Для критичної оцінки Конотопської битви українські російські, польські і татарські джерела під кожним оглядом невистачальні або суб'єктивні. Для нас були б найбільш міродатні джерела українські, але, на жаль, ані проф. М. Грушевський, ані проф. І. Крип'якевич, ані В. Липинський, ані Микола Голубець не мали вистачального матеріялу про ту битву в своїх працях, і тому доводиться більше поляґати на логічних критеріях. Московські джерела у великій мірі грішать суб'єктивізмом, великодержавницькою тенденцією, хоч вона для них в тім випадку не є корисною, наприклад, при окресленні сили війська Трубецького на 150,000 вояків. Те саме можна сказати про тенденцію татарської історіографії, зрештою досить убогої, що облічує татарську поміч Виговському на 80,000 їздців, коли з татарських джерел знаємо, що все населення Криму становило тоді 210,000 душ. До певної міри об'єктивною є польська історіографія, з якої користав В. Липинський, пишучи свою працю „На переломі".

Український Народний Союз це суто демократична українська братська організація. Стати її членом, — це не тільки забезпечити себе і своїх рідних матеріяльно. Це значить, бути співвласником його надбань і вибирати, чи бути вибраним в його керівні органи.

• РОЗШУКИ •

МИКОЛУ КОСМИНУ з Галичини пошукує вуйко Петро Мікула. Хто знав би про нього, або він сам, прошу писати:
Petro MIKULA
558 Midland Avenue
Garfield, N. J.

САНТАЛОВ ВАСИЛЬ ТИМОФІЙОВИЧ, родж. 1904 р. Тамбовської обл., Токарйовський р-н, с. Серлєвка, та його дружину ДАРІЯ САНТИЛОВА АНДРІЇВНА, народж. 1906 р. пошукує донька Зінаїда Симеонко Василівна. Москва, Кутозовський проєзд, 293, кв. 35. Або прошу писати на адресу:
A. KUDYSH
66 Gertrude Street
Hamilton, Ont., Canada

Анна Єдинак з дому Олійник пошукує свою рідну сестру ПАРАСКУ ГОМУЛЯК, з Поляничка, пов. Сянік. Має перебувати в Австралії. Голоситися на адресу:
Mrs. Anna YEDYNAK
218 Ann Street
Phoenixville, Pa., USA

ОРИСЮ СВАЧІЙ з дому ВОЙНАРОВСЬКА зі Станиславова, пошукують Вітчимі[illegible]. Проситься писати на адресу:
E. KOROLUK
252 E. 4th Street
New York 9, N. Y.

Посмертна згадка

Стефан ГАЛАСА, — член Т-ва „Любов", Відд. 45 УНСоюзу у Филаделфії, Па., помер нагло й несподівано на удар серця, в авті, ідучи з праці до дому, дня 10-го червня 1959 року. Покійний прожив 49 р. Народився в с. Криве, Бережанського повіту. До ЗДА приїхав, разом із Родичами, маючи всього 3 роки. Полишив у смутку дружину Зиновію, 2 братів і сестру. Похорон відбувся 13-го червня, 1959, р., при участи Родини, Приятелів та Членів Відділу. Покійний був виімково тихої вдачі. Його поховано на католицькому цвинтарі у Факс Чейс, біля Филаделфії. — В. Й. П.!

Подав М. Сеник, секр.

ТАРЗАН, ч. 4,287. Вдячний атько.

THE NOMADS LED TARZAN AND LASSA TO A COLORFUL GROUP OF TENTS, THEIR TEMPORARY "VILLAGE", AND RODE DIRECTLY TO THE SHEIK.

ALI GREETED HIS DAUGHTER WITH UNCHECKED EMOTION, SOBBING FREELY AS SHE RELATED HER EXPERIENCES.

FINALLY, HE TURNED GRATEFUL EYES TOWARD TARZAN. "I OWE HER SAFETY TO YOU. ANY FAVOR IS YOURS FOR THE ASKING."

Номади завели Тарзана і Лессу до барвистої групи шатер, до їхнього тимчасового „села", і поїхали просто до шейха.

Алі привітав свою доньку з надмірним зворушенням, щиро плачучи, коли вона оповідала йому про свої пригоди.

Вкінці він із вдячністю звернув очі до Тарзана. — Я завдячую вам її безпеку. Зроблю все для вас, чого тільки забажаєте!